

Bilingwiżmu

Moderatur: DR GEORGE FARRUGIA

Rapportatur: JOSEPH BUTTIGIEG

Punti diskussi

- Issemma l-fatt li b'bilingwiżmu nifhmu sitwazzjoni ta' lingwi f'kuntatt fuq livell ta' komunità, li fiha l-lingwi jgawdu l-istess għarfien u li jistgħu jintużaw fil-kuntesti soċjali differenti. Dan ma jfissirx li l-membri kollha ta' dik il-komunità bilfors ikunu bilingwi. Jeżistu każi ta' bilingwiżmu kumplimentari li, fil-każ ta' Malta, joqrob lejn id-diglossja, jiġifieri meta l-lingwi jintrabtu ma' funzjonijiet partikolari.
- Fuq il-karta, il-Malti f'pajjiżna jgawdi l-istatus ta' lsien nazzjonali u ta' lsien uffiċjali, u fis-sondaġġi li jsiru, il-Malti dejjem johroġ b'saħħtu. Imma fil-prattika, il-Maltin kuntenti bis-sitwazzjoni? Iħossuhom moqdiġin?
- Tqajmu diversi mistoqsijiet, fosthom:
  - Biex tinbeda l-korrispondenza, bil-Malti jew bl-Ingliż?
  - Il-korrispondenza ta' bejn l-uffiċjali u d-dokumenti tal-proċeduri interni b'liema lingwa qeghdin?
  - L-abbozzi tad-dokumenti pubbliċi jsiru l-ewwel bil-Malti jew bl-Ingliż? Intqal li hafna drabi d-dokumenti jinkitbu l-ewwel bl-Ingliż u ġieli jiġu tradotti għall-Malti.
  - L-istqarrijiet għall-istampa u l-kitba fil-mezzi soċjali b'liema lingwa jsiru?

- Isiru korsijiet ta' taħriġ fil-lingwa (Malti u/jew Inġliż) lill-impjegati?
- Hemm persuna inkarigata mil-lingwa fid-dipartimenti?
- B'liema lingwa jsiru l-attivitajiet pubbliċi? Jekk ma jsirux bil-Malti, jingħata servizz ta' interpretazzjoni?
- S'issa jidher li l-użu tal-Malti jiddependi mir-rieda tajba u mill-inizjattiva ta' min ikun qed imexxi. Tqajjem il-punt li l-użu tal-Malti ma jistax ikun sempliċement inizjattiva personali. Pereżempju, filwaqt li fid-Dipartiment tal-Protezzjoni Ċivili l-korrispondenza ssir kważi kollha bil-Malti, fl-Awtorità Maltija tat-Turiżmu l-Malti ma jintużax, lanqas fil-komunikazzjoni mal-Maltin, forsi minħabba nuqqas ta' persuni ddedikati għal dan il-għan. Jidher li wasal iż-żmien li jinħareġ dokument uffiċjali standard li jorbot (ngħidu aħna, dokument tal-proċeduri interni) biex il-komunikazzjoni bilingwi ssir obligatorja u konsistenti mid-dipartimenti kollha tal-gvern.
- L-induction programme tal-IPS għall-ħaddiema l-ġodda tas-servizz u s-settur pubbliku ma jinkludix komponent lingwistiku obligatorju tal-Malti komunikattiv.
- L-edukazzjoni għandha sehem importanti f'dan kollu. Ir-rispett u l-imħabba lejn il-lingwa jridu jitrawmu sa miċ-ċokon u jekk il-problemi fl-ortografija, fis-sintassi u, fuq kollox, fl-artikolazzjoni tal-ħsieb jiġu indirizzati kif imiss, ikun aktar faċli għas-Servizz Pubbliku li jsib impjegati adattati li kapaċi jaqdu l-funzjonijiet li jidhlu għalihom.

Prattiċi tajbin

- Saret referenza għaċ-ċirkularijiet taċ-Ċivil li jheggu lill-uffiċjali pubbliċi jinq dew bil-Malti, u b'Malti tajjeb, u bl-Ingliż fil-komunikazzjoni pubblika tagħhom (fuljetti, formoli, avvizi, mezzi soċjali, tabelli, eċċ.) u fil-korrispondenza privata tagħhom man-nies.
- Pajjiżi bħal Wales u l-Irlanda għandhom ombudsman għal-lingwa li jassigura li l-istandards bilingwi jitharsu, anke jekk il-Welsh u l-Irlandiż mhumiex mitkellma mill-biċċa l-kbira tan-nies fil-ħajja ta' kuljum. Tajjeb li jsir studju fuq din l-inizjattiva u jekk tkunx effettiva għall-kuntest lokali.
- Prattika mill-aħjar li turi standards definiti u konsistenti fit-tħaddim taż-żewġ lingwi hi tal-aġenzija Servizz. gov. Hawnhekk il-Malti huwa l-ewwel lingwa, u tithaddem politika lingwistika li ma ntirtitx imma li ħadmu għaliha b'mod maħsub. Din l-aġenzija tagħmel sejha għall-offerti biex tikseb is-servizz ta' copywriters u ta' qarreja tal-provi halli tassigura li kulma jinħareg uffiċjalment ikun għadda mill-għarbiel. Holqu wkoll proċeduri interni biex meta jkun qed jinħaseb u jiffassal servizz ġdid, il-lingwa tittieħed inkonsiderazzjoni sa mill-fażijiet bikrija, anke abbażi ta' stħarriġ tal-esperjenza tal-utenti, u l-Malti jingħata prijorità.
- Prattika oħra tajba tithaddem mill-Ministeru tal-Familja fil-kitba tar-rapporti għall-qorti. Il-ħaddiema hawnhekk ħassew li ma kellhomx it-tnejn meħtieġa biex jiktbu r-rapport bil-Malti u rrikorrew għand il-Kunsill Nazzjonali tal-Ilsien Malti, aktar minn darba, u rċevew taħriġ li swielhom ħafna. Uħud minnhom temmew ukoll b'suċċess il-kors universitarju fil-qari tal-provi.